

-- A kaposvári m. kir. áll. főgimn. és Somogyvármegye egyesített könyvtárának címjegyzéke az 1888—89. isk. év végén. összeállította *Medgyesi Lajos* főgimn. r. tanár. — Különnyomat a kaposvári m. kir. áll. főgimn. 1889—90. isk. évi *Értesítőjé*-ből. — 131. l.

A «Magyar Könyv-Szemle» 1888. évi folyamában Ballagi Aladár 52 olyan iskolai értesítőt sorol fel, melyben az illető tanintézet könyvtári állományának címjegyzéke van lenyomatva vagy kivonatosan ismertetve. Ezen tekintélyes szám az értesítők gyakorlati céljával függ össze; bibliographiai szempontok az egyes jegyzékek összeállítását csak ritkán és mellékesen vezették. Tudományos eredmény tehát inkább csak a kimutatások összességében észlelhető, mivel így megbecsülhetlen statisztikai tájékozást nyerünk úgy hazai bibliographiánkhoz, mint egyetemes kulturtörténelmünkhöz. A régibb könyvtáraknál első sorban az intézmény történetével kellene megismernünk, s jöllehet ezt az illető könyvtárak helyi érdeke is megkövetelné, mégis a kiadók ezzel maradnak legtöbbször adósak. E hiányt sehol sem érezzük annyira, mint a szóban forgó kaposvári könyvtár címjegyzékénél. Itt sincs semmi bevezetés, pedig a cím elég világosan jelzi, hogy a könyvtárnak érdekes története van. Ennek ismerete nélkül csak kevesen fogják megérteni, hogy a jegyzék az egyes szakokban miért különböztet meg és csoportosít külön *állami* és *megyei* munkákat? Erre vonatkozólag a jegyzék címével kell beérnünk, a mi ilyen esetben édes kevés.

A könyvtár érdekesebb részét mindenesetre a megyei munkák csoportja képezi. A cím után következtetve ez a régi megyei könyvtár volna. De ki tudja ma, hogy mi az a somogyvármegyei könyvtár? A gimn. igazgató hozzánk intézett felvilágosító soraiból tudjuk, hogy a két könyvtár egyesítése a belügyministerium beleegyezésével még a 60-as években végbement. Ezen adat azonban csakis a korábbi keletű és önálló intézmény történetének befejezését adja. Kik és mikor alapították? mely okok szolgáltak indítékul az alapításban? vajjon az elért eredmény megfelelt-e az alapításhoz fűzött reményeknek? — mind oly kérdések, melyekre a megye örökébe lépő gimn. könyvtárnoka volna hivatva és lett volna köteles feleletet adni. E nélkül alig ismerünk több ide vonatkozó adatot Berzsenyi Dániel azon érdekes levéltöredékénél, melyet

Toldy Ferencz az *Új Magyar Múzeum* 1860. évi folyamának 90—91. l. adott ki. A niklai költő, kit a T. Vármegye «a tudvalévő könyvek följelölésére rendelt kiküldöttséghez kinevezett», e levélben azzal menti magát egy táblabíró előtt, hogy ő a megbízatásnak nem tehetett eleget, mivel a kiküldött társak egyenes felszólítására sem tudatták vele szándékukat és az egész dolog mibenlételet. Aztán így folytatja: «Egyébiránt pedig, mivel én Gr. Festeticsnek ezen igen nagy és messzeható gondolatját úgy nézem, mint egy culturánkat illető országos kérdésnek genialis megfejtését, bátorkodom a T. Urat a szent Múzsák nevében arra alázatosan megkérni, ha netalán még önnön szíve arra meg nem kérte, hogy ezen fontos dolgot bölcs hazafiságához illő figyelemmel tekinteni méltóztasson. S méltóztasson a T. Vármegyét arra bírni, hogy a könyvtárnak fenntartására, gazdagítására, s az ily olvasóintézethez igen illő folyóirásokra megkivántató fundus állíttassék. Mert csak így jelenhetik meg a nagy gondolat a világ előtt a maga méltóságában, s így várhatjuk azt, hogy Somogy példája több vármegyéket is azon megfoghatatlan álomból, mely culturánkat nyomta, s hazánkat a legszegényebb amerikai coloniáknál e részben szegényebbé tette, valahára felébreszt, s kimutatja mint kell a pusztákban elszórt s a culturának minden orgánjaitól megfosztatott magyar nemességet segíteni, hogy azon kezdetet, melyet az oskolákon nyer, tökéletességre vihesse, s kimutatja, hogy a könyvtárakat, ezeket s férfiaknak oskoláit s a nemzeti culturának legfőbb kincseit hol kelljen lerakni...».

A szép levél itt megszakad s keltje is hiányzik; de így is igen erős fogódzót nyújthat annak, a ki messzebb menő kutatást akar megindítani. Gr. Festetics György 1819-ben halt meg, tehát a mozgalom, esetleg a levél is, még ezen év előtt keletkezett. A továbbiakra vonatkozólag a vármegyei levéltárban kellene kutatásokat végezni. Megkeresésünkre az alispáni hivataltól azon választ kaptuk, hogy ott csak 1826-tól kezdve vannak adatok. Kell lenni ott korábbiaknak is. Különben az 1770-ki Hármas Kis Tükör verse alig hirdette volna olyan sokáig zavartalanul a Csokonai szerint «Múzsáknak szentelt kies tartomány»-ról, hogy:

Somot, almát, körtvélyt itt eleget ehetsz,

De a tudományban részt keveset vehetsz.

E gonosz kádenczia 1805-ben már oda lágyul, hogy «a' tudo-

mányban is valamely részt vehetsz». Az igazítás vonatkozhatnék a Festetich által 1796-ban alapított csurgói iskolára is; de szerintünk inkább a könyvtár létesítésének eszméjével lehet összefüggésben, mert midőn ez megvalósult, a vers ismét engedett, mondván: «Tudományban is már nem kevés részt vehetsz.»

Ha csak azt vesszük, a mit a csinosan kiállított címjegyzék adott, általánosságban elismerőleg nyilatkozhatunk. A közel nyolcezer kötetnyi anyag elég következetesen van szakok szerint csoportosítva, bár itt is található hibát — pl. Budai Ézsaiás: Régi tudós világ históriájának 1802-ki kettős példányából egyik az *Encyclopaedia* (H. 26.), másik a *Történelem* (T. 340.) csoportjába van beosztva. Ez azonban még nem olyan elemi hiba, mint a minőket a régebbi könyvek fölvételénél észlelhetünk. Pl. a H. 3. szám alatt ezt olvassuk; *Leepes Bál.* vallásos levelek a halálról. 1613. I. k. — Ilyen című könyvet a magyar bibliographia eddig még nem ismer, tehát vagy tévedéssel, vagy unicummal van dolgunk. A kérdést már a címjegyzék kiadója is eligazíthatta volna az A. 286. szám alá osztott Régi Magyar Könyvtár I. kötetében egy kicsit utána néz a dolognak. Ott a 469. szám alatt megtalálhatta volna az ő csonka könyvének valódi címét: Az halando es iteleire menendo tellyes emberi nemzetnek Fenyés Tükörö. — Niomtattat Pragaban Sessius Pal által. Anno M. DC. XVI. — Tehát nem 1613-ban. Ilyen téves a K. 294. szám alatt található könyv címe is: «Latin realis Lexicon, Leutschoviae 1700.» Erre ismét a Régi Magyar Könyvtár II. kötetéből (2004. sz.) kellett volna ráolvasni, hogy valódi címe: Cynosura Jurisperitorum etc.

A régi könyvek fölvételére több gondot kell fordítani, mert az így felszaporodó hibák később nagy bibliographiai zavart idézhetnek elő. A régi könyvek további őrzésére vonatkozólag szintén több biztosítékról kellene gondoskodni, mint a mennyit a minden következetesség nélkül kitöltött *Érték* rovat megállapított. A hol t. i. 32 forintos rossz német irodalomtörténetet, 10—20 forintos újabb Cicerókat és Virgiliusokat találunk, ott méltán megbotránkozhatunk, ha Zrinyi époszának 1651-ki kiadása 50 krajczárra, Illyés András 1691-ki *Predicatio*s könyve 40 kr-ra, Lépés Bálint föntemlített 1616-ki könyve 20 kr-ra, Bessenyei drámáinak első kiadásai 10—10 kr-ra vannak becsülve. — XVI. századi Liviusok

10—12 forintos értékkel vannak felüntetve. Talán csak tollhibából —
10—12 krajczár helyett. én.

— **A Magyar Nemzeti Múzeum kéziratára** a jelen évben ajándékozás és vétel útján összesen 217 kötetel gyarapodott. Az első csoportból kiemelendő Szerelmei Barna ajándéka, *Bessenyei György: A Bihari Remete* című művének 1826-ki másolata, mely a kéziratár gazdag Bessenyei-gyűjteményét teljesebbé tette. Továbbá Mészáros Károly ajándéka, a *Virágos kert*, melyet a jelen folyam 92—103. lapjain már bővebben ismertettünk. Edelenyi Sándor tatai uradalmi tiszt pedig *Rozsnyai Dávid* (Thorday Sámuel) *I. Ferdinánd, Bajazid stb. és Rákóczy György idejében történt nevezetes nagy dolgok és csudák* című művének egy olyan másolati példányát ajánlotta fel, melyben a kettős címlapot magyar stílusú tollrajzok s a szöveget ugyanolyan initialék és záró vignetták ékesítik. A legnagyobb adományt ez évben báró Mednyánszky Dénes tette, a ki néhai báró *Mednyánszky Alajos* kiváló tudósunk és szépírónk egész kézirati hagyatékát a Magyar Nemzeti Múzeumnak hagyományozta. E nagy gyűjtemény összesen 71 műből áll 87 testes kötetben. Belőle, az egésznek kiváló értékét jelezendő, a következő műveket emeljük ki cím szerint: *Liber Stylorum Cancellariae. Comparatus Anno Dni 1590.* Ms. Sec. XVI. Fol. 130, in 2°. — *Formularia div. exped. iurid. Anno 1631.* Ms. Sec. XVIII. Fol. 373, in 2°. — *Diplomatarium Mednyánszkyanum. Sec. XIV—XIX.* Fol. 626, in 2°. — *Acta Judicialia nonnullarum familiarum nobilium.* Ms. Sec. XVI—XVII. Fol. 128, in 2°. — *Analecta Historica miscellanea Regni Hungariae historiam illustrancia.* Ms. Sec. XVII—XIX. Fol. 492, in 2°. — *Miscellanea historica, hist. Regni Hung. illustrancia.* Ms. Sec. XIX. Fol. 600, in 2°. — *Miscellanea Poëtica.* Ms. Sec. XIX. Fol. 196, in 4°. — *Miscellanea Prosaica.* Ms. Sec. XIX. Fol. 358, in 4°. — *Diplomatarium Mednyánszkyanum. Sec. XIII—XV.* Ms. Sec. XIX. Fol. 75, in 4°. — *Miscellanea Historica, hist. Regni Hung. illustrancia.* Ms. Sec. XIX. Fol. 582, in 4°. — *Thesaurus virtutum etc. Per Felicem Blasium de Szuliow, Illustr. dom. dom. Comiti Emerico Thurzó de Bethlemffalwa etc. ab Epistolis; Anno 1620.* Ms. Sec. XVII. Fol. 176, in 8°. — *Metaphisica secundum antiquam Philoso-*

phiae formam. Conscripta a Comite Mauritio Apponyi, 1778. Ms. Sec. XVIII. Fol. 71, in 8°. — A kéziratok szerzői közt leggyakrabban báró Mednyánszky Alajos, báró Glave Kolbielsky és Rajcsányi Ádám nevével találkozunk. Mednyánszky kötetei közül különösen kiemelendők: *Hivatalos levelezések, 1839—44.* Fol. 630, in 2°; *Beszédeinek sajátkezű fogalmazványai.* Fol. 51, in 2°. *Országgyűlési irományai 1790—1840.* Fol. 470, in 2°; *Correspondencia.* Fol. 824, in 4°; *Minuta concept.* Fol. 482, in 4°; *Materiale ad Descriptionem Arcium et Castellorum Hungariae.* Fol. 322, in 4°; *Oekonomische Studien.* Fol. 102, in 4°; *Bank-Ansichten.* Fol. 223, in 4°. — Báró Kolbielskytól, e homályos múltú lengyel emigránstól, kizárólag német nyelvű műveket birunk, minők: *Materialien zur Weltstatistik.* Tom. I—III. Fol. 1102; *Oestreich. Kriegs - Wesen.* Tom. I—V. Fol. 739, in 2°; *Sammlungen und Aufsätze die oestreichischen Finanzen und Statistik betreffend.* Fol. 138, in 2°; *Verschiedene Schriften.* Fol. 217, in 4°; *Correspondenz.* Tom. I—IV. Fol. 1406, in 4°; *Verschiedene Aufsätze.* Frusta 13, Fol. 437, in 8°. — A gyűjtemény legbecsesebb darabjai a hírneves Rajcsányi-hagyatékból valók. Ezek túlnyomólag diplomatariumok, levéltári extractusok, elenchusok és genealogiai gyűjtemények, melyeknek anyagát maga *Rajcsányi Ádám* gyűjtötte és jegyezte össze a magyarországi nemes családok és káptalanok kézírataiból. Ilyen pl. a *Diplomatarium Rajcsánianum.* Tom. I—II, Fol. 378, in 2°, — és mindenek felett a *Collectio Genealogica fam. nob. Regni Hungariae.* Tom. I—VI, Vol. 1—21, Fol. 2077, in 2°, mely művel a múzeumi kézírattár egyik gazdag genealogiai gyűjteményünknek jutott birtokába.

A szerzeményekből nevezetesebbek a következő magyar nyelvű kéziratok: Egy *Szombatos Énekeskönyv* XIX. századi kézírata, mely a Magyar Nemzeti Múzeum ily természetű régebbi gyűjteményét kiegészíti. Továbbá *Pesty Frigyes: Magyarország helységnevtára.* Ms. Sec. XIX. Tom. 1—LXIII, Volum. 1—92. Fol. 28,882, in 2°. E gyűjtemény közel 15,000 darab kitöltött kérdőív-ből rendeztetett vármegyék szerint s a vármegyék községeknek betürendjében. — A latin nyelvűek sorát egy XV. századi codex kezdi meg e czímen: *Xenophontis Praefectus Equitum per Lapium Casteliunculum e graeco in latinum traductus et serenissimo principi Sigismundo dicatus* — Az újkoriak közül kiemelendők: a

Sapientia Veterum című XVIII. századi latin kézirat, melyben egy ismeretlen magyar orvostudományi író az embriológia tanát színes illusztrációk kíséretében fejtegeti. Továbbá: *Protocollum Urbarium seu Archivum Residentiae Schässburgensis ab anno 1764—1800*; és ezen kívül: *Historia et Matricula parochiae Alma-Kerekiensis ab anno 1744—1800*. stb. — A német nyelvek közül nevezetesebb Schmidt Vilmos-nak *Materialien zur Geschichte der Moldau*. Tom. I—X, in 8° és *Urkunden zur Geschichte der Moldau*. Tom. I—XII, in 2°, tehát összesen 22 kötetből álló kéziratgyűjteménye. Az ó-szlávok közül pedig két papirkézirat a XVI. századból, melyek evangéliumot tartalmaznak s a felvidéki ruthén egyházak kiselejtezett könyveiből valók.

A kéziratár *fénykép-másolatgyűjteményének* ez évi szaporodásából kiemelendők: a legrégebbről, 1588-ki nagyszombati nyomtatvány bécsi unicum-példányának czímlapja; a pármái Corvin-codexnek két czímlapja; a bécsi egyetemi magyar tanulók 1404-ik évi matrikulájából a két főczímlap, mely miniatűrben *Szt. István királyt* és *Szt. Imre herceget* és *Szt. László király legendáját ábrázolja* s mint ilyen az árpádházi magyar szent királyok ikonographiájának legrégebbről kéziratban ismert emléke; a bécsi császári és királyi hitbizományi könyvtár *Livius Corvin-codexének* czímlapja; végül a ragusai *Cyryllus* Corvin-codexnek boríték-táblája. Itt kell még megemlíteni a budai krónika utolsó lapjának és a Szabács Viadala utolsó lapjának másolatait is, melyeket Fraknoi Vilmos fényképeztetett le az általa kiadott «Mátyás király élete» számára, de a melyeknek egy-egy lapját, mint köteles példányt, a M. N. Múzeum kéziratára is megkapta.

— **A Magyar Nemz. Múzeum levéltára** az 1890. évben ajándékozás útján 171 oklevéllel, vásárlás útján 2506 oklevéllel és 1 fényképpel s letétemény útján mintegy 3500 oklevéllel, levéllel stb. szaporodott.

Az új szerzemények között van 22 mohácsi vész előtti oklevél, ezek egyike Árpád-kori, 1283-ból. A későbbiek közül kiemelendők egy autogramm-gyűjteménynek kiválasztott darabjai, melyek Illésházy István (1606), Rákóczy Zsigmond (1608), Báthory Gábor (1609), Thurzó György (1613), Forgách Ádám (1671), Apafi Mihály (1684), Thököly Imre (1697) s más történelmi alakjaink kezétől származnak. Az 1848/49-iki szereplők közül e gyűjtemény gróf

Bathyány Lajostól, Görgey Arthurtól, Kiss Ernőtől és Haynautól bir eredeti kéziratokat, mikkel együtt magánkéz ajándékából István nádornak 1848. június 4-én és Vetter altábornagynak 1849. augusztus 3-án Kossuthhoz intézett levelei s Kossuthnak Duschek Ferenczhez 1849. augusztus 4-én kelt levele járulnak a Múzeum e nembeli gyűjteményéhez.

Kiváló becses bir a néhai Ligeti Antal múzeumi képtári ör. jeles festőnk hagyatékából származó letétemény: Munkácsy Mihály-nak Ligetihez irt 38 levele és Knaus Lajosnak ugyanő hozzá intézett egy levele, melyek oly kikötéssel lettek a Magyar Nemz. Múzeum levéltárában elhelyezve, hogy azok felhasználása csakis az elhunyt művész családjának beleegyezése esetén engedhető meg.

A czímeres-levelek gyűjteményéhez két jelentéktelenebb armalis, illetőleg czímerkerő folyamodványon kívül becses kiegészítésül szolgál a Garázdai és Szilágyi családok 1409-iki czímereslevelének fényképmásolata, melyet a Magyar Nemz. Múzeum a gróf Teleki család Gyömrői levéltárában őrzött eredetiről készítettet.

A letéteményezett levéltárak közül a péchujfalusi *Péchy* család egy ágának letéteménye

a XVI. századból	10 db.	oklevelet
a XVII.	» 111 »	»
a XVIII.	» 627 »	»
a XIX.	» 275 »	»

összesen 1023 db. oklevelet tartalmaz.

A toicsvai *Bonis* család levéltáráról a következő számadatok nyújtanak felvilágosítást:

Mohácsi vész előtti oklevelek másolata	5 db.
XVI. századi oklevél	17 »
XVII. »	885 »
XVIII. »	700 »
XIX. »	23 »
genealogiai jegyzet stb.	13 »

összesen 1643 db.

A báró *Mednyánszky* család levéltára okleveleinek száma átlag 800-ra tehető; pontos adatokat a legközelebb megejtendő rendezéstől várunk.

A már régebben elhelyezett családi levéltárak közül a *Kapy*-levéltárhoz a Tétényi és Haraszty családok 1405-iki czímeresleve-

lével, a *Péchy* család levéltárához 9 db. XVIII. századi irománnyal járultak a letéteményezők

— **Catalogus bibliothecae Joannis Cardinalis Simor principis primatis regni Hungariae, archi-episcopi Strigoniensis.** Secundum cognomina auctorum descriptus. Strigonii, 1887. — 8-adrétű, 1590 hasábra terjedő vaskos kötet, mely betűrendben, a könyv czíme, alakja, nyomtatási helye és az évszám megjelölésével közli Magyarország bíbornok-primása magán-könyvtárának összes anyagát. Négy szakaszra oszlik, u. m. Opera figurata. Codices. Incunabula. Opera diversa. Mindezekhez a mű végén mintegy 80 hasábnyi Supplementum járul. Kiválóan becses benne a díszmunkák gyűjteménye. Több «édition de grande luxe» diszítí e könyvtárat, melyek talán egyedül csak ottan vannak meg a hazában. Ilyenek pl. Bardi: Galleria Pitti. Aubert: La chapelle Sixtine par Michel-Ange. The holy bible (London, 1800—16.) Monuments inédits du cabinet de G. Libri. Gruner: Fresco decorations in Italy. Ottley: The italian school of design. Monumentos arquitectonicos de Espana. Processione del Doge nella Domenica delle Palme. Rome dans sa grandeur; édition de Champigny. Zur See; herausg. von Henk und Niethé. Salazaro: Gli affreschi del monasterio di Donna Regina. Zannoni: Gli scavi della Certosa di Bologna, stb. A codexek közt magyar vonatkozásúakat csak a XVII. századtól fogva találunk; a két régibb csak másolat, melyeket a bíbornok-primás rendeletére a M. Nemz. Múzeum példányairól készítették. Ezek: a Sacramentarium Boldense, mely XII. századi eredetű; és az Obsequiale seu Baptismale secundum chorum almae ecclesiae Strigoniensis, mely 1526-ban Velenczében nyomtatásban jelent meg. — A könyvjegyzék három első szakasza 22 lapra terjed; a könyv többi részében vegyes művek vannak feltüntetve, ábécze-rendben. E rovat, mely jóformán felöleli a könyvtár egész anyagát, különösen gazdag és becses theologiai vonatkozású munkákban. A hittudományi szakon kívül, még különösen a politika, történelem és nyelvtudomány van erősen képviselve. Előszó és bevezetés a kötetből hiányzik, a mit az ügy érdekében sajnálnunk lehet.

— **A Thuroczi krónika** 1488-diki brünni kiadására vonatkozólag az angol bibliographusok, mint újabban olvastuk, azon véle-

kedésben vannak, hogy annak nyomtatója valószínűleg a passzai *Stahel Konrád* volt s hogy ugyancsak ő volt a képeknek metszője is. Stahel valamennyi metszetei bár egyszerűek, de biztos és erős vonalakat mutatnak és tanuságot tesznek arról, hogy a «Formschneider» a rajzolásban nagyobb mérvű ügyességgel bírt. Ezen körülményre felhívjuk szakférfiaink figyelmét. e—

— **Lőcei nyomdász-nyugta 1666-ból.** — «En Samuel Brewer Löchei Typhographus tenore praesentium megh vallom, hogy a Nemzetes Szabó Márton uram, Palatinus uram eő Nagysága Murányi tisztartója, azon könyv felől, az kit Rndus Pater Joannes Chrisostomus eő Nagyságának dedikálta jámborul megh contentalta kézpénzel fl 138. 50. Die 2 Januarii Ao. 1666. Idem qui supra. — Ita est Fr. Chrysostomus de Gyöngyös m. p. (A lap-szélén Gyöngyösi kezével): pro compactura 4 imperiales, pro mea uccessitate 4. florenos. (A hátlapon:) Pro 1666. 2. Jan. Quietantia super fl. 149 den. 70.» — (Orsz. Ltár. Limbus II. 16. cs.)

E nyugta Gyöngyösi János ily czimű latin művéről szól: *Vellus Aureum Beatificandae Animae*, mely 1665-ben került ki Brewer lőcei nyomdájából. — Szabó K. Régi Magyar könyvtár II. 1051. sz. alatt azt írja róta, hogy magyarul is megjelent ugyanott 1695-ben. Ez azonban alighanem tévedés, mert a RMK. I. 1476. sz. a Gyöngyösi *István* Palinodiáját találjuk és nem *János* pater munkáját. J. I.

— **Röpiratok az 1728-iki országgyűlésről.** III. Károly király 1728 aug. 11-én Gráczból azzal a nem kellemes tudósítással lepte meg a magyar kir. helytartótanácsot s különösen annak könyvvizsgálói osztályát, hogy az épen folyó országgyűlésről néhány kiméletlen, botrányos tartalmú röpirat jelent meg Pozsonyban névtelenül. A leirat idevágó szavai ezek: *Posteaquam durante moderna praefati regni nostri Hungariae dieta variae famosae chartae et inter illas crimosissimum quoddam scriptum sub inscriptione Nymphae Hunnae querulosae Neniae Posony divulgatae fuissent, gravitas vero criminis signanter per compilationem et divulgationem praeattacti scripti commissi exemplarem exigeret animadversionem summique scandaloso existat, quod in loco diaetalis consensus et fors etiam a talibus, qui ad generalia regni*

comitia vocati sive exmissi, ibidem promovendo publico totius regni bono intenti esse deberent similia in praejudicium haud leve ipsius quoque tranquillitatis publicae attententur... Meghagyja tehát a nádornak, mint a helytartótanács fejének, hogy a művek szerzőinek és terjesztőinek kipuhatolására gr. Eszterházy József, br. Meskó Ádám és Paluska Antal helytartótanácsosokat delegálja, a kik tisztökben teljes tehetségök szerint járjanak el s mielőbb jelentést tegyenek.¹

Ugyane kelettel a király az ország rendeihez is intézett leiratot, a melyben felhívja őket, hogy ezen súlyos rágalmakat tartalmazó, a közrend és az ország nyugalma ellen izgató művek kitudandó szerzőinek megbüntetése felől, vagy arról, ha kitudhatók és megfoghatók nem lesznek, milyen eljárást kelljen követni? hozzanak határozatot.²

Az uralkodó e röpiratokról az öt helyettesítő kir. biztosok följelentése alapján értesült.³ Tartalmukról többet nem tudunk, mint a mennyi a királyi leiratokban foglaltatik. Ezek pedig, bár a legerélyesebb szavakkal, mégis csak általánosságban ítélik el. Azt sem tudjuk, hány röpirat volt. Czímét kettőnek ismerjük, egyiké: «*Nymphae Hunnae querulosae Neniae*», a másiké «*Hunna sub altissimo noctis silentio*», de hogy több is volt, bizonyos a leiratokból.

Képzeltető, hogy a delegált tanácsosok s maga az országgyűlés is mindent megtett, hogy a szerzők kilétét megtudják. De minden igyekezet hasztalan volt, úgy, hogy a király ez évi nov. 24-kén kelt rendeletében 200 arany jutalmat tűzött ki annak, a ki a szerzőket és terjesztőket följelenteni s egyben utasította a pozsonyi kamarai pénztárt, hogy ha a följelentés helyesnek bizonyul, az országgyűlési biztosok utalványára az összeget fizesse ki.⁴ Ugylátszik azonban, hogy a kecsegtető ígéretnek sem lett meg a remélt hatása, a szerzők neve nem került nyilvánosságra. Legalább a hivatalos iratok közt ez ügynek több nyomára nem akadunk.

Dr. Illésy János.

¹ Orsz. Ltár conc. exp. can. 1728. aug. 12. szám.

² U. o. 1728. aug. 13. szám.

³ U. o. 1729. aug. 14. szám.

⁴ U. o. 1728. nov. 22. és nov. 37. számok.

— **Debrenthei Tamás püspök egy ismeretlen codex Bécsben.** E folyóirat 1889-iki folyamában Fraknoi Vilmos és Majláth Béla ismertették Debrenthei Tamás XV. századbeli zágrábi püspöknek egy festett hártya-codexét, mely 1462-ből származik, a címlapon II. Pius pápa és Debrenthei Tamás czímerével van díszítve s jelenleg a párizsi nemzeti könyvtár tulajdona. Mint Boy-nichich Iván, zágrábi múzeumi őr úr szives leveléből értesülünk, Debrenthei Tamás könyvtárából az említettten kívül még egy másik latin kézirat is létezik Bécsben a német lovagrend levél-tárában, mely hártján fényesen van kiállítva, Nagy Sándor életét tartalmazza s a következő colophonnal végződik: FINIT | VITA
ALE | XAN | DRI | MA | GN | I | JOHANNES MARCVS CLA
RISSIMI. ET. VIRTUTE. ET. | NOBILITATE. VIRI. PETRI |
STOCCI (sic) FLORENTINI. DISCI | PVLVS. PARMAE. ORIVN |
DVS. HANC. ALEXANDRI | IMPERATORIS MAXIMI | VITAM.
REVERENDISSIMO | ATAVE SEMPITerno. MIHI | DOMINO.
THOME. DE. DEBREN | THE. ECCLESIAE. ZAGRABIEN | SIS.
ANTISTITI. RELIGIOSISSIMO | PERHENNI. AC. TRANQVILLO |
TRANSCRIPSI. ANIMO. |

Ezen kézirrattal Debrenthei Tamás könyvtárából a második kézirat kerül napfényre, mely a renaissance-kori magyar könyv-kezdvelők dicsőségét egy ismeretlen adattal gyarapítja. A codex másolója a renaissance kiváló scriptoraihoz tartozott, ki a nápolyi udvar szolgálatában volt s Mátyás király könyvtára számára is két codexet másolt. Szeretjük hinni, hogy a bécsi codex nem az utolsó, melyet Debrenthei számára készített, vagy legalább nem az utolsó codex ennek lappangó könyvtárából. Midőn ezen codexre folyóiratunk t. olvasóinak szives figyelmét felhívjuk, örömmel említhetjük meg, hogy az új codexet Fraknoi Vilmos fogja a «Magyar Könyv-Szemle» 1891-iki folyamában ismertetni.

— **Rajcsányi Ádám magyar nyelvű recipéje, régi elmosódott irások felfrissítésére a XVIII. századból.** A diploma-tica és palaeographia történetéből ismeretes, hogy a reagentiák mily fontossággal bírnak régi elmosódott irások felelevenítésére és olvashatatlan szövegek felfrissítésére. Ismeretes az is, hogy mily szereket szoktak a tudósok használni ily elmosódott irások fel-frissítésére. Érdekesnek tartjuk azért Rajcsányi Ádám mult századi

hirneves gyűjtőnek és tudósnak erre vonatkozó recipéjét itt közölni, mely az ismert recipéktől eltér és Rajcsányinak a M. N. Múzeum «Analecta Mednyánszkyana» kéziratgyűjteményének 14. sz. «Memorabilia varia» című sajátkezűleg irt kötetében maradt fenn.

A recipe így szól: *Nota.* — Mikor valamely pargamenas levélen az tinta nem láczatik antiqvitassa miat, könötessék meg ollyatin level, aláb describált könettel. — Köl venni Gálest két három darabot és jól eözsze törni, az utan emlétet Gálest, huszon négy Óráig Borban köl asztatni ennek utánna egy tiszta Pemzlivel, vagy Pamukkal köll könni az régi olvasathatlan írást, az mely betük nem láczattak fognak láczani.

— **Ismeretlen Corvin-codex Ragusában.** Dr. Thallóczi Lajos kormánytanácsos, ki évek óta Bosznia történetén dolgozik s e czélból az európai könyvtárak és levéltárak legnagyobb részét átkutatta, ez évi tanulmányutjában, melyet a dalmáciai levéltárakban tett, szerencsés volt a ragusai domonkosok könyvtárában egy latin Corvin-codexet találhatni, mely még ekkorig sehol ismertetve nincsen. A kézirat czime: *Cyryllus contra Haereticos*, ivrétben latin nyelven van kiállítva s jellemző Corvinbörkötéssel bir. Örömmel jelentjük, hogy tisztelt munkatársunk a codexet a «Magyar Könyv-Szemle» 1891. évi folyamának közelebb megjelenendő kettős füzetében felében fogja ismertetni.

— **Adatok a magyarországi középkori könyvtárak történetéhez** című rovatunk közléseit, melyek öt ismeretlen hazai középkori könyvtárhoz nyujtanak adalékokat, tárgyalmaz miatt a jelen füzetből a jövő 1891-iki folyam I., II. füzetére, mely néhány hét mulva fog megjelenni, voltunk kénytelenek elhalasztani.

— **Mátyás király könyvtárának jellemző bőrkötéseiről** jelen füzetünk hoz sikerült chromolitographiai hasonmást, mely Ullmann József fővárosi ismert könyvnyomdász műintézetében készült s a hazai könyvnyomdászatnak minden tekintetben becsületére válik. Ezen hasonmás van mellékelve az antwerpeni 1890-iki bibliographiai congressus «Comte-Rendu»-jéhez is mint a Corvina maradványainak bőrkötéseiről általunk tett indítvány mellélete. Mi azonban az ügy érdekében czélszerűnek tartottuk azt folyóiratunkban is reprodukálni s azt hisszük, hogy ezt olvasóink szívesen veszik.